

dr Edyta Całka
Adiunkt w Katedrze Prawa Unii Europejskiej
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

**AUTOREFERAT PRZEDSTAWIAJĄCY OPIS DOROBKU
I OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH HABILITANTA**

1. Imię i Nazwisko

Edyta Całka

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/ artystyczne – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

- 1991-1996: studia magisterskie na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, ukończone z wynikiem bardzo dobrym
- 1996: egzamin magisterski złożony z wynikiem bardzo dobrym i uzyskanie tytułu zawodowego magistra prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
- 1999-2000: Podyplomowe Studium Menedżerskie w Kolegium Zarządzania i Finansów Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, ukończone z wynikiem bardzo dobrym
- 2001-2006: studia doktoranckie na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
- 2006: obrona rozprawy doktorskiej nt. „*Geograficzne oznaczenia pochodzenia. Studium prawnoporównawcze*” i uzyskanie stopnia naukowego doktora nauk prawnych na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.
Promotor: prof. dr hab. Ryszard Skubisz, recenzenci: prof. dr hab. Maria Poźniak-Niedzielska, prof. dr hab. Andrzej Wróbel

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

- 1.10.2001-30.09.2006 – asystentka w Katedrze Prawa Unii Europejskiej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
- 1.10.2006 – nadal – adiunkt w Katedrze Prawa Unii Europejskiej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. w Dz. U. z 2016 r. poz. 1311.):

a) tytuł osiągnięcia naukowego/artystycznego,

„Oznaczenia naturalnych wód mineralnych, wód źródlanych i wód stołowych. Studium z prawa Unii Europejskiej i prawa polskiego”

b) (autor/autorzy, tytuł/tytuły publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa, recenzenci wydawniczy),

Edyta Całka, *Oznaczenia naturalnych wód mineralnych, wód źródlanych i wód stołowych. Studium z prawa Unii Europejskiej i prawa polskiego* Warszawa 2019, Wydawnictwo C.H.Beck, ss. 328, ISBN: 978-83-8158-510-1

Recenzentem wydawniczym monografii jest: prof. dr hab. Ryszard Skubisz

c) omówienie celu naukowego/artystycznego ww. pracy/prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania,

1. Cel i zakres przedmiotowy badań oraz uzasadnienie tematu

Powołana wyżej i przedłożona do oceny monografia jest poświęcona problematyce naturalnych wód pochodzenia podziemnego, do których należą naturalne wody mineralne, wody źródlane i wody stołowe. Rozprawa stanowi pierwsze w polskim i europejskim piśmiennictwie prawniczym opracowanie, które w sposób całościowy przedstawia zagadnienie oznaczeń naturalnych wód mineralnych, wód źródlanych i wód stołowych w świetle prawa Unii Europejskiej i prawa polskiego.

Zanim zostanie szczegółowo omówiony cel naukowy pracy, istotne wydaje się wskazanie potrzeby badań nad przedmiotową problematyką, która jest podyktowana

kilkoma ważnymi względami. Przede wszystkim wybór tematu pracy wiązał się z brakiem monografii, która stanowiłaby kompleksową i pogłębioną analizę tematyki oznaczeń naturalnych wód pochodzenia podziemnego w prawie unijnym i prawie polskim. Pomimo, że oznaczenia używane w etykietowaniu naturalnych wód podziemnych stanowią podstawowe narzędzie komunikacji rynkowej przedsiębiorców z konsumentami, prawne zagadnienia dotyczące oznaczeń wód są jedynie wzmiankowane w nielicznych opracowaniach. Tymczasem problematyka etykietowania naturalnych wód mineralnych, wód źródłanych i wód stołowych, jest aktualna, ma istotne znaczenie praktyczne i cechuje się dużą dynamiką zmian. Jej opracowanie jest szczególnie ważne nie tylko ze względu na stale rosnący popyt na naturalne wody butelkowane i doniosłość rynkową przemysłu rozlewniczego w gospodarce Unii Europejskiej i Polski, ale również w związku z potrzebą ochrony zdrowia, życia i ekonomicznych interesów konsumentów, realizowaną poprzez wymóg należytego oznakowania wód.

Ponadto zagadnienia omawiane w pracy stanowią szczególny obszar eksploracji prawniczej, który wyróżnia wysoki stopień złożoności. Rudymenty klasyfikacji, opisu, pozyskiwania i wykorzystania naturalnych wód podziemnych są przedmiotem badań teoretycznych i praktycznych zarówno nauki prawa, jak również hydrogeologii i balneologii. Zasadniczo tematyka wody pitnej, a w szczególności naturalnych wód mineralnych, wód źródłanych i wód stołowych stanowiących środki spożywcze, należy do gałęzi prawa żywnościowego. W szczególności przepisy tego prawa zawierają regulacje tworzące „prawo dotyczące informacji na temat żywności”. Prawo to, wydawane na szczeblu Unii Europejskiej, zawiera zarówno ogólne normy dotyczące etykietowania żywności, jak również normy mające zastosowanie do oznakowania ściśle określonych środków spożywczych, takich jak naturalne wody butelkowane. W zakresie, w jakim oznaczenia tych wód pełnią funkcję nazw handlowych, wskazujących w szczególności na pochodzenie geograficzne wód, przedmiot normowania wchodzi w obszar prawa własności przemysłowej, włącznie z prawem zwalczania nieuczciwej konkurencji.

W powyższym kontekście warto zwrócić uwagę, iż problematyka omawiana w monografii jest rozproszona w różnych przepisach prawa i stanowi przedmiot regulacji różnych aktów prawa pochodnego Unii Europejskiej. Co więcej, we wskazanej dziedzinie w ostatnich latach nastąpił szczególnie dynamiczny rozwój prawodawstwa unijnego. Doprowadził on do powstania zjawiska, które można określić, jako swoisty

nadmiar przepisów prawa. Profuzja legislacji powoduje, że te same kwestie (np. dotyczące obligatoryjnego używania na etykietach wód niektórych oznaczeń, zakazu prowadzenia konsumentów w błąd itd.) mogą podlegać zakresom stosowania odmiennych aktów prawa unijnego i krajowego. W rezultacie w danym stanie faktycznym można poszukiwać różnego rodzaju podstaw ochrony prawnej, ponieważ dochodzi do zbiegu norm, które w swoich hipotezach łączą różnej treści dyspozycje. Problematyka tej kumulacji nie została *expressis verbis* systemowo uregulowana ani w prawodawstwie unijnym, ani krajowym. Dlatego istnieje potrzeba przeprowadzenia badań w zakresie konwergencji, postrzeganej jako mechanizm porządkujący strukturę, funkcjonowanie, w tym współistnienie norm prawa Unii Europejskiej i prawa polskiego w dziedzinie oznaczeń naturalnych wód mineralnych, wód źródłanych i wód stołowych.

Przechodząc do omówienia celu naukowego monografii należy podkreślić, że zasadniczo wiąże się on z przedstawieniem i dogłębną analizą regulacji prawa Unii Europejskiej i prawa polskiego w zakresie oznaczeń naturalnych wód mineralnych, wód źródłanych i wód stołowych. W szczególności podstawowy problem badawczy został postawiony w postaci pytania, jakie oznaczenia naturalnych wód mineralnych, wód źródłanych i wód stołowych mają charakter obligatoryjny, a jakie fakultatywny na tle przepisów prawa unijnego i prawa krajowego. Dyskursowi prawniczemu nieodłącznie towarzyszy bardziej szczegółowe pytanie o zasadniczy cel etykietowania naturalnych wód podziemnych, który jest realizowany poprzez przyznanie wiodącej roli niektórym oznaczeniom wód.

Punktem wyjścia analizy tak sformułowanych celów badawczych było ustalenie, że w przedmiotowej dziedzinie podstawowe źródło normatywne stanowi dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/54/WE z 18.6.2009 r. w sprawie wydobywania i wprowadzania do obrotu naturalnych wód mineralnych. Z tego powodu obszar eksploracji naukowej koncentrował się wokół zagadnienia oznakowania wód w świetle przepisów tej dyrektywy i regulacji krajowych transponujących dyrektywę do prawa polskiego. Warto jednak zaznaczyć, że wskazana monografia nie ma charakteru szczegółowego komentarza do merytorycznych postanowień dyrektywy 2009/54/WE, czy wyników jej implementacji w prawie krajowym. Ma bowiem na celu przede wszystkim zobrazowanie, w ramach wieloaspektowej perspektywy badawczej, zarówno ogólnych, jak i szczególnych wymogów dotyczących oznaczeń naturalnych wód

butelkowanych¹, które to wymogi są realizowane poprzez prawny obowiązek etykietowania wód, jako środków spożywczych.

Z punktu widzenia zakresu przedmiotowego pracy należy wyjaśnić, że dyrektywa 2009/54/WE dotyczy wyłącznie naturalnych wód mineralnych i wód źródłanych. Nie odnosi się natomiast do wód stołowych. Jednak wprowadzenie tej dodatkowej kategorii naturalnych wód butelkowanych w przepisach ustawy z 25.8.2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z 31.3.2011 r. w sprawie naturalnych wód mineralnych, wód źródłanych i wód stołowych, które transponują dyrektywę 2009/54/WE do prawa polskiego, zdecydowało o objęciu oznaczeń wód stołowych zakresem badań monografii.

2. Metoda badawcza

W pracy wykorzystałam głównie dogmatyczną (analityczno-prawną) metodę badawczą. Metoda ta umożliwiła mi przeprowadzenie szczegółowych badań walidacyjnych i dokonanie doktrynalnej wykładni prawa unijnego i krajowego w badanym obszarze prawa. Ponadto analizie oraz odpowiedniej interpretacji poddałam rozstrzygnięcia podejmowane w procesie stosowania prawa przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej i sądy krajowe. Osiągnięcie celów badawczych wiązało się również z wykorzystaniem literatury polskiej i zagranicznej w celu analizy twierdzeń doktrynalnych dotyczących zagadnień omawianych w monografii. Z uwagi na wielość analizowanych źródeł, zwłaszcza z zakresu ogólnych zasad prawa UE i prawa żywnościowego, skoncentrowałam się na tych, które przedstawiają najbardziej reprezentatywne stanowiska doktryny bądź polemizują z przyjętymi tezami. Podstawową metodę analityczno-prawną uzupełniły badania historyczno-prawne. Przede wszystkim dotyczą one genezy nazewnictwa, klasyfikacji i uregulowań prawnych w dziedzinie naturalnych wód mineralnych, wód źródłanych i wód stołowych, jak również proveniencji pojęcia „źródła pochodzenia wody”. Powyższe metody badań umożliwiły mi przeprowadzenie rozumowań interpretacyjnych, które w rezultacie pozwoliły na sformułowanie głównej tezy pracy.

¹ W rozprawie zbiorcze pojęcie „wody butelkowane” lub synonimiczne określenie „naturalne wody butelkowane podziemnego pochodzenia” jest używane dla naturalnych wód mineralnych, wód źródłanych i wód stołowych.

3. Teza badawcza

W systemie źródeł prawa Unii Europejskiej dyrektywa 2009/54/WE pełni funkcję regulacji wertykalnej (sektorowej). W odniesieniu do oznaczeń naturalnych wód pochodzenia podziemnego wprowadza ona dodatkowe regulacje i odstępstwa od ogólnych, horyzontalnych zasad dotyczących etykietowania środków spożywczych wprowadzonych w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1169/2011 z 25.10.2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności. Przepisy dyrektywy mają zatem charakter szczegółowych normatywnych instrukcji dotyczących znakowania naturalnych wód mineralnych i wód źródlanych.

W zakresie oznaczeń wód dyrektywa harmonizuje w sposób zupełny (całkowity) przepisy krajowe państw członkowskich. W następstwie przyjęcia modelu harmonizacji całkowitej, pojęcia prawne wprowadzone w dyrektywie 2009/54/WE powinny być interpretowane w sposób właściwy dla autonomii pojęć prawa Unii Europejskiej. W szczególności autonomiczna „unijna siatka pojęć” nie może podlegać modyfikacji w procesie implementacji dyrektywy 2009/54/WE do prawa krajowego.

W powyższym kontekście zasadnicza teza rozprawy sprowadza się twierdzenia, iż podstawowym pojęciem wprowadzonym w dyrektywie 2009/54/WE, w zakresie oznaczeń naturalnych wód mineralnych i wód źródlanych, jest termin „źródło”, czy też – w szerszym ujęciu – określenie „pochodzenie wody ze źródła”. Jedynie w odniesieniu do wód stołowych przedmiotowy termin nie ma doniosłego znaczenia, ze względu na specyfikę tych wód i dopuszczalność ich pochodzenia „z różnych źródeł”. Wody stołowe stanowią jednak wąską kategorię naturalnych wód butelkowanych, o znikomym znaczeniu praktycznym.

Zgodnie z zamierzonym celem dyrektywy 2009/54/WE i jej ogólną systematyką zasadniczym celem etykietowania naturalnych wód mineralnych i wód źródlanych jest jednoznaczne wskazanie źródła pochodzenia wody. Przedmiotowe zagadnienie, będące swoistym motywem przewodnim pracy, ma kluczowe znaczenie z punktu widzenia nazewnictwa i klasyfikacji naturalnych wód pochodzenia podziemnego. Wiąże się bowiem z użyciem w oznakowaniu naturalnych wód butelkowanych obowiązkowej nazwy rodzajowej kategorii wody. Przede wszystkim jednak, poprzez odwołanie do pojęcia „źródła” wody, jest możliwe wskazanie jej pochodzenia geograficznego i charakterystycznych właściwości związanych z tym pochodzeniem. Omawiany element geograficzny, który w istocie pełni funkcję kwalifikowanego

oznaczenia geograficznego, pozwala odróżnić naturalną wodę mineralną lub wodę źródlaną od innych wód tego samego rodzaju dostępnych na rynku. Ma on szczególne znaczenie w przypadku, gdy nazwa źródła naturalnej wody podziemnej lub wskazanie miejsca wydobywania wody ze źródła zostały użyte jako nazwa handlowa wody.

Egzegeza polisemicznego terminu „źródło” prowadzi do dalszych wniosków. Zasadniczo wiążą się one z definicją omawianego pojęcia, które – pomimo że jest używane w różnych przepisach dyrektywy 2009/54/WE – nie zostało w niej doprecyzowane. Wiążącej wykładni dokonał natomiast Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Zgodnie z interpretacją Trybunału, „źródło” naturalnej wody mineralnej lub wody źródlanej oznacza jedno i to samo pochodzenie wody, która może być wydobywana z jednego lub z wielu otworów (ujęć) naturalnych lub wierconych. W szczególności o pochodzeniu wody, a ściślej rzecz biorąc – o „źródle” jej pochodzenia, decydują kumulatywnie następujące czynniki: po pierwsze, geograficzne pochodzenie wody z tego samego złoża podziemnego lub poziomu wodonośnego, po drugie, identyczne właściwości wody, związane genetycznie z warunkami geologicznymi jej pochodzenia geograficznego, i po trzecie, stabilność składu wody. Z powyższego wynika, że w świetle unijnej definicji pojęcie „źródła” różni się od pojęcia „otworu” (ujęcia), z którego jest pozyskiwana woda. Samo „źródło” definiuje pochodzenie geograficzne wody oraz jej charakterystyczne właściwości. Wskazana definicja nawiązuje do łacińskiego modelu nazewnictwa i klasyfikacji naturalnych wód podziemnych, wprowadzonego ponad sto lat temu we Francji. W następstwie tego rodzaju powiązań pojęciowych powstają pewne asocjacje unijnego terminu „źródło” z francuskim określeniem *terroir*, używanym dla wskazania pochodzenia win i innych produktów rolno-spożywczych ze ściśle określonego miejsca geograficznego. Omawiany rodzaj związku wody ze źródłem jej geograficznego pochodzenia, w znaczeniu proveniencji *terroir*, stanowi ważną wskazówkę dla ustaleń interpretacyjnych w badanym obszarze prawa. W rezultacie prowadzi do sformułowania wniosku, że termin „źródło”, w znaczeniu dyrektywy 2009/54/WE, różni się od jego ogólnego rozumienia przyjętego w nauce hydrogeologii.

Pojęcie „źródło”, wypracowane w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości, ma zatem szczególny kontekst. Stanowi autonomiczne unijne pojęcie, które wpisuje się w ogólną systematykę i cele dyrektywy 2009/54/WE. Ze względu na jego ponadnarodowy charakter, przedmiotowe określenie należy interpretować w sposób jednolity, z

pominięciem odmiennej terminologii krajowej. Tym samym omawiany termin powinien stanowić podstawową wskazówkę interpretacyjną dla krajowej legislatury i judykatury w procesie implementacji dyrektywy 2009/54/WE.

Przepisy, które w zamiarze krajowego legislatora mają transponować dyrektywę 2009/54/WE do polskiego porządku prawnego nakazują, aby zamiast nazwy „źródła”, wskazywać w oznakowaniu naturalnych wód mineralnych i wód źródłanych nazwę „otworu lub zespołu otworów tworzących ujęcie”. Tymczasem przekazanie informacji na temat samego otworu, z którego jest pozyskiwana woda nie wyczerpuje obowiązku, przewidzianego w dyrektywie 2009/54/WE, dotyczącego zapewnienia konsumentom rzetelnych informacji o pochodzeniu wody ze źródła.

W związku z tym, że zakresy denotacyjne „źródła” i „otworu” zasadniczo różnią się, brak normatywnej znaczeniowej kongruencji nie może być uznany za nieistotny. W istocie prowadzi on do postawienia ostatecznej tezy o nieprawidłowej transpozycji dyrektywy 2009/54/WE do prawa polskiego w zakresie oznaczeń naturalnych wód mineralnych i wód źródłanych.

4. Struktura pracy

Zakres przedmiotowy monografii, jak również przyjęta teza badawcza przesądziły o układzie pracy. Składa się ona ze wstępu, czterech rozdziałów oraz zakończenia.

Rozdział I stanowi część ogólną i wstępną dla dalszych rozważań szczegółowych. W rozdziale tym omówiłam źródła prawa UE i prawa polskiego w dziedzinie ochrony oznaczeń naturalnych wód mineralnych, wód źródłanych i wód stołowych. Uwagi zawarte w tej części monografii są poświęcone przede wszystkim dyrektywie 2009/54/WE, jako regulacji prawa pochodnego UE. W szczególności została wyjaśniona geneza dyrektywy, jej charakter prawny, cele i zakres przedmiotowy. Istotne znaczenie ma również analiza rodzaju harmonizacji przyjętego w dyrektywie 2009/54/WE. Model harmonizacji determinuje bowiem ustalenia interpretacyjne w procesie implementacji dyrektywy do krajowego porządku prawnego. Dyskursowi prawniczemu nad transpozycją dyrektywy 2009/54/WE do prawa polskiego nieodłącznie towarzyszy pytanie o granice regulacji prawnych normujących kwestię oznaczeń naturalnych wód butelkowanych w samej dyrektywie, jak również w innych aktach prawa UE i prawa krajowego. Interakcja pomiędzy dyrektywą i pozostałymi źródłami prawa stanowi kluczowe zagadnienie rozważań rozdziału I. Mnogość przepisów prawa UE i prawa

krajowego rodzi problem z ustaleniem hierarchii i relacji między nimi. Z praktycznego punktu widzenia szczególnie ważne jest ustalenie stosunku dyrektywy 2009/54/WE do rozporządzenia Nr 1169/2011 w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności. Ustalenie tych relacji, w zakresie oznaczeń wód, pozwala na pogłębioną analizę bardziej szczegółowej problematyki źródeł prawa dotyczących oznaczeń geograficznych naturalnych wód pochodzenia podziemnego. Oznaczenia te pełnią funkcję wskazania pochodzenia geograficznego wody ze źródła. Jako dobra stanowiące przedmiot praw własności przemysłowej, mogą podlegać różnym regulacjom prawa międzynarodowego, unijnego i krajowego. Dlatego też w omawianym rozdziale dokonałam przeglądu i oceny obowiązujących przepisów prawa dotyczących oznaczeń geograficznych naturalnych wód butelkowanych na tle pozostałych regulacji odnoszących się do oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia produktów rolnych i środków spożywczych.

Rozdział II jest poświęcony problematyce naturalnych wód pochodzenia podziemnego stanowiących surowiec do produkcji wód butelkowanych. Omówiłam w nim ogólne zagadnienia z zakresu hydrogeologii i balneologii w zakresie, w jakim służą one wykazaniu specyfiki naturalnych wód podziemnych, ich klasyfikacji i nazewnictwa. Wody te cechuje duża różnorodność, która znajduje odzwierciedlenie w różnych reżimach ochrony prawnej zarówno samych wód, jak i ich oznaczeń. Z tego też powodu w omawianym rozdziale dokonałam rozróżnienia naturalnych wód objętych zakresem przedmiotowym dyrektywy 2009/54/WE od pozostałych wód podziemnych, do których należą wody lecznicze stanowiące kopaliny. Scharakteryzowałam również odrębną kategorię tzw. zwykłej wody pitnej, dostarczanej systemem wodociągów i przeznaczonej do spożycia przez ludzi. W powszechnym odbiorze właściwości tej wody są często mylone z cechami naturalnych wód podziemnych. Najważniejszą część rozważań rozdziału II stanowią uwagi dotyczące podziału wód podziemnych na naturalne wody mineralne, wody źródlane i wody stołowe. Podział ten różni się od klasyfikacji wód przyjętej w hydrogeologii i balneologii. Został on wprowadzony w dyrektywie 2009/54/WE, uwzględniającej przede wszystkim potrzeby przemysłu rozlewniczego, którego podstawowy wolumen tworzą naturalne wody butelkowane. Poszczególne rodzaje wód butelkowanych, zdefiniowane w dyrektywie i w przepisach krajowych, podlegają różnym wymogom w zakresie oznakowania. Z tego względu punktem wyjścia analizy oznaczeń używanych w etykietowaniu każdej z wód jest uznanie wody za naturalną wodę mineralną lub dokonanie oceny i kwalifikacji rodzajowej wody jako wody źródlanej lub stołowej.

Przyporządkowanie danej wody, do konkretnej kategorii rodzajowej wiąże się jednak ze spełnieniem ściśle określonych wymogów wprowadzonych w normatywnych definicjach naturalnych wód butelkowanych. W związku z tym, w rozdziale II szczegółowo omówiłam definicje naturalnych wód mineralnych, wód źródłanych i wód stołowych. Na tle tych definicji wyjaśniłam również, kluczowe z punktu widzenia monografii zagadnienie „pochodzenia wody ze źródła”.

Rozdział III zawiera charakterystykę oznaczeń naturalnych wód butelkowanych w świetle regulacji prawa żywnościowego. Wody butelkowane, jako środki spożywcze, podlegają ogólnym zasadom dotyczącym etykietowania żywności. W związku z tym wstępne rozważania tego rozdziału dotyczą ogólnej problematyki żywności i prawa żywnościowego. W ramach analizy prawnej powyższych zagadnień zdefiniowałam pojęcie „etykietowania” i „oznakowania” środków spożywczych. W zakresie omawianych definicji mieszczą się bowiem oznaczenia naturalnych wód butelkowanych. Oznaczenia te stanowią najważniejszy nośnik informacji o wodach. Zamieszczane na etykietach, są źródłem przekazu kierowanego zarówno do konsumentów, jak i pozostałych uczestników łańcucha logistycznego. Z tego powodu nie mogą wprowadzać odbiorców w błąd. Omówienie ogólnego zakazu wprowadzania w błąd w oznakowaniu wód jako środków spożywczych kończy ogólną (zbiorczą) część uwag rozdziału III. Szczegółowe rozważania tej części pracy wiążą się natomiast z prezentacją poszczególnych rodzajów oznaczeń naturalnych wód butelkowanych. Oznaczenia te dzielą się na oznaczenia obligatoryjne, które są wymagane przepisami prawa, oraz dodatki fakultatywne, dobrowolnie (choć nie dowolnie) stosowane przez przedsiębiorców. Analiza oznakowania wód prowadzi do wniosku, że poza korpusem, który tworzy nazwa handlowa uzupełniona nazwą rodzajową kategorii wody, etykiety naturalnych wód butelkowanych muszą zawierać wskazanie miejsca, gdzie odbywa się wydobycie wody ze źródła, oraz nazwę tego źródła. Powyższe obligatoryjne oznaczenia obowiązkowo uzupełniają takie dane, jak: deklaracja o składzie analitycznym wody, informacje o dopuszczalnych procesach, którym są poddawane wody w procesie produkcji, stopień nasycenia dwutlenkiem węgla, nazwa i adres producenta, kraj lub miejsce pochodzenia (w przypadkach określonych prawem), pojemność opakowania, data minimalnej trwałości oraz warunki przechowywania wody. Końcowa część badań dotyczących problematyki poszczególnych rodzajów oznaczeń naturalnych wód butelkowanych jest poświęcona oznaczeniom fakultatywnym, ze szczególnym uwzględnieniem odrębnej i doniosłej praktycznie kategorii tych dodatków, jakimi są

oświadczenia żywieniowe i zdrowotne stosowane w oznakowaniu wód. Rozdział III zamykają uwagi dotyczące odpowiedzialności przedsiębiorców za niezgodne z prawem oznakowanie.

Rozdział IV stanowi szczegółowe rozwinięcie wcześniejszych rozważań odnośnie do wskazania pochodzenia geograficznego naturalnych wód podziemnych ze źródła. Zasadniczo uwagi tej części pracy są poświęcone problematyce oznaczeń geograficznych naturalnych wód mineralnych, wód źródłanych i wód stołowych. Z punktu widzenia oznaczeń naturalnych wód butelkowanych omawiane zagadnienie ma kluczowe znaczenie. Istotne praktycznie wnioski rozprawy (w odniesieniu, do których podstawy eksploracji naukowej zostały omówione i uzasadnione w różnych płaszczyznach odpowiadających tematyce poprzednich rozdziałów) sformułowano w rozdziale IV. Przede wszystkim w rozdziale IV zdefiniowałam pojęcie geograficznych oznaczeń pochodzenia i wskazałam podstawowe funkcje, jakie pełnią one w oznakowaniu naturalnych wód podziemnych. Poczyniłam również obszerne uwagi dotyczące indywidualnego charakteru oznaczeń naturalnych wód podziemnych na tle zbiorowych praw wynikających z ochrony oznaczeń geograficznych pozostałych środków spożywczych. W zakresie szczegółowych rozważań omawianej części monografii dokonałam pogłębionej analizy problematyki ochrony oznaczeń geograficznych naturalnych wód mineralnych, wód źródłanych i wód stołowych. Punktem wyjścia tej analizy było zaprezentowanie przeze mnie tezy, iż wskazanie pochodzenia geograficznego wody ze źródła, w znaczeniu dyrektywy 2009/54/WE, pozostaje w pewnej analogii do koncepcji pochodzenia produktów rolno-spożywczych (głównie win) z *terroir*. W oparciu o tę tezę zdefiniowałam pojęcie „źródła pochodzenia wody” zestawiając je z pochodzeniem win z *terroir*. Zagadnienie „źródła pochodzenia wody” omówiłam na podstawie wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 24.6.2015 r. w sprawie C-207/14 *Hotel Sava Rogaška, Gostinstvo, turizem in storitve, d.o.o. v. Republika Slovenija*. Wyrok ten został wydany w trybie prejudycjalnych na tle art. 8 dyrektywy 2009/54/WE. W świetle wskazanego przepisu oznaczenie miejsca geograficznego ujmowania wody ze źródła i nazwa tego źródła tworzą najważniejszy element oznakowania wód. Powyższe oznaczenia używane jako nazwy handlowe wód pełnią funkcję kwalifikowanych oznaczeń geograficznych. Zgodnie z przepisami dyrektywy 2009/54/WE używanie tych oznaczeń na etykietach wód nie tylko wiąże się z obowiązkiem informowania odbiorców o pochodzeniu geograficznym wody, ale również

stanowi ważny przekaz informacji na temat charakterystycznych właściwości wody wynikających z jej pochodzenia ze źródła. Z tego powodu, w świetle art. 8 dyrektywy, informacje, o których mowa nie mogą wprowadzać odbiorców w błąd co do miejsca wydobywania wody ze źródła. W związku z tym, iż w przepisach krajowych transponujących dyrektywę 2009/54/WE do polskiego porządku prawnego termin „źródło”, stanowiący autonomiczne pojęcie prawa unijnego, został zastąpiony wyrazami „otwór” i „ujęcie”, szczególną część rozważań rozdziału IV poświęciłam analizie porównawczej wskazanych pojęć. Dopiero bowiem zestawienie omawianych terminów pozwoliło uzyskać pełny obraz procesu implementacji dyrektywy 2009/54/WE do prawa polskiego w dziedzinie oznaczeń naturalnych wód mineralnych i wód źródłanych. Kończącą część uwag rozdziału IV stanowią zagadnienia ochrony oznaczeń geograficznych wód w prawie nieuczciwej konkurencji. W szczególności, przepisy te znajdują zastosowanie w przypadku używania w obrocie fałszywych lub oszukańczych oznaczeń geograficznych naturalnych wód mineralnych, wód źródłanych lub wód stołowych, co może stanowić czyn nieuczciwej konkurencji bądź nieuczciwą praktykę rynkową.

Rozprawę zamyka zakończenie, które w istocie jest rekapitulacją badań i analiz przeprowadzonych we wcześniejszych częściach monografii. Stanowi ono – wraz ze wstępem – klamrę spinającą rozważania o charakterze szczegółowym i jednocześnie wniosek sformułowany w postaci głównej tezy pracy.

5. Wykorzystanie wyników badań i końcowe wnioski

Podjęta w monografii wieloaspektowa perspektywa badawcza, w tym analiza teoretyczna, dogmatyczna i historyczna pozwoliła mi na sformułowanie i potwierdzenie tezy zaprezentowanej w pracy. W szczególności rozważania przeprowadzone w rozprawie zawierające uwagi *de lege ferenda*, zasługują na uwzględnienie w toku prac legislacyjnych w dziedzinie naturalnych wód mineralnych, wód źródłanych i wód stołowych oraz przy wykonywaniu funkcji orzeczniczych krajowych organów odpowiedzialnych za stosowanie prawa.

W powyższym kontekście należy przede wszystkim wyjaśnić, iż okoliczność użycia w dyrektywie 2009/54/WE polisemicznego (nieprecyzyjnego) terminu „źródło” nie zwalnia krajowego legislatora, w procesie implementacji dyrektywy, z zachowania szczególnej staranności w tworzeniu dobrego prawa z poszanowaniem istoty dyrektywy i jej celów. Dlatego w związku z podstawową tezą monografii dotyczącą nieprawidłowej

implementacji dyrektywy 2009/54/WE do prawa polskiego w zakresie normatywnych wymogów oznakowania wód, wydaje się zasadne sformułowanie pod adresem polskiego legislatora dezyderatu nowelizacji krajowych regulacji, w szczególności przepisu § 7 rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie naturalnych wód mineralnych, wód źródłanych i wód stołowych, który to przepis ma transponować art. 8 dyrektywy 2009/54/WE do prawa polskiego. Powyższy postulat, wiąże się przede wszystkim z koniecznością wprowadzenia prawnego wymogu wskazania w oznakowaniu naturalnych wód mineralnych i wód źródłanych „źródła pochodzenia wody”.

Formułując w pracy inne wnioski *de lege ferenda* zwróciłam uwagę, iż ze względu na niewielką doniosłość praktyczną kategorii wód stołowych, należałoby rozważyć zniesienie tej kategorii rodzajowej wód. Wody stołowe, wyłączone z zakresu przedmiotowego dyrektywy 2009/54/WE, pozostają wyłącznie w obszarze regulacji prawa polskiego. W przeciwieństwie do naturalnych wód mineralnych i wód źródłanych, wody te nie mają w pełni naturalnego charakteru, ponieważ ich szczególne właściwości mogą być kształtowane w procesie produkcji. Likwidacja kategorii wód stołowych zwiększyłaby stopień przejrzystości prawa krajowego nie tylko w dziedzinie produkcji, i dystrybucji, ale również oznakowania naturalnych wód butelkowanych.

Ponadto, z uwagi na poszanowanie zasady przejrzystości prawa i w związku z prowadzonymi przez Komisję Europejską działaniami legislacyjnymi mającymi na celu reformę prawa unijnego dotyczącego naturalnych wód butelkowanych, wysunęłam w rozprawie postulat wprowadzenia w jednym akcie prawa Unii Europejskiej wyczerpującego unormowania dotyczącego naturalnych wód mineralnych i wód źródłanych z uwzględnieniem butelkowanych wód leczniczych. Taka regulacja, oparta na rozwiązaniach prawnych przyjętych w obecnej dyrektywie 2009/54/WE, mogłaby przyczynić się do wprowadzenia jednolitych, jasno sprecyzowanych wymogów oznakowania wszystkich rodzajów naturalnych wód butelkowanych.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych

Wprowadzenie

Moje pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze obejmują przede wszystkim działalność publikacyjną oraz aktywny udział w konferencjach naukowych. Omówienie tych osiągnięć wiąże się z przedstawieniem zainteresowań naukowych ze szczególnym

uwzględnieniem głównych wątków badawczych zawartych w publikacjach i referatach. Obejmuje również zaprezentowanie niektórych, doniosłych praktycznie wyników badań.

W ramach wstępnych uwag chciałabym podkreślić, że po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych prowadzone przeze mnie podstawowe badania naukowo-badawcze zostały przede wszystkim udokumentowane publikacjami o charakterze monograficznym. Stanowią je: 1) publikacja *Geograficzne oznaczenia pochodzenia. Studium z prawa wspólnotowego i prawa polskiego*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2008, s. 363; - przygotowana na kanwie pracy doktorskiej, ale na podstawie zmienionego stanu prawnego, co w porównaniu z pracą dokorską, wiązało się podjęciem kolejnych badań naukowo-badawczych w obszarze objętym znowelizowanymi przepisami prawa; 2) samodzielna część *Rozdziału XLIX §282-285*, s. 1247-1349 (łącznie s. 102; 9 arkuszy) w pracy zbiorowej „System prawa prywatnego. Prawo własności przemysłowej”, tom 14 B, red. R. Skubisz, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa 2012; 3) samodzielna część *Rozdziału XLIX §300-302*, s. 7-121 (łącznie s. 114; 10 arkuszy) w pracy zbiorowej „System prawa prywatnego. Prawo własności przemysłowej”, tom 14 C, red. R. Skubisz, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa 2017 - publikacja (pkt 3) przygotowana na podstawie poprzedniego mojego opracowania w „Systemie prawa prywatnego. Prawo własności przemysłowej”, tom 14 B, red. R. Skubisz, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa 2012 (pkt 2), została opracowana na podstawie zmienionego stanu prawnego dotyczącego geograficznych oznaczeń pochodzenia produktów rolnych i środków wraz z rozszerzonym omówieniem zagadnień dotyczących oznaczeń geograficznych pozostałych produktów, które to rozważania objęły zarówno aktualne wypowiedzi doktryny prawa, jak i najnowsze orzecznictwo sądów unijnych, co wiązało się z podjęciem kolejnych badań naukowo-badawczych we wskazanym obszarze prawa.

Pozostałe moje opracowania zostały zamieszczone w pracach zbiorowych lub opublikowane w postaci artykułów naukowych i glos na łamach recenzowanych i punktowanych czasopism.

Ponadto w moim dorobku znajduje się współautorstwo części komentarza do ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji oraz ważny z punktu widzenia problematyki oznaczeń odróżniających w prawie unijnym, tekst opublikowany w języku angielskim (stanowi on mój współudział i jednocześnie pokłóse pełnionych przeze mnie funkcji polskiego eksperta w pracach legislacyjnych Komisji Europejskiej dotyczących ochrony oznaczeń odróżniających w prawie Unii Europejskiej).

Główne nurty dorobku naukowego

Po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych moja aktywność naukowo-badawcza ma charakter przedmiotowo zróżnicowany. Obejmuje ona przede wszystkim zagadnienia związane z prawem własności przemysłowej i prawem Unii Europejskiej. W szczególności moje zainteresowania naukowo-badawcze skupiły się na czterech głównych obszarach badawczych: pierwszy związany z problematyką naturalnych wód podziemnych jako środków spożywczych, drugi obejmujący zagadnienia unijnej polityki jakości i reżimów ochrony prawnej geograficznych oznaczeń pochodzenia poszczególnych rodzajów produktów, trzeci powiązany z problematyką oznaczeń odróżniających w prawie nieuczciwej konkurencji, i czwarty związany z tematyką instytucji i źródeł prawa Unii Europejskiej.

Naturalne wody podziemne jako środki spożywcze w prawie Unii Europejskiej

Prowadzone przeze mnie, po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych, wstępne badania naukowe dotyczące aspektów naturalnych wód podziemnych odnosiły się do wód jako szczególnych środków spożywczych. Wyrazem zainteresowania tą tematyką była publikacja obejmująca zagadnienia genezy nazewnictwa i definicji naturalnych wód mineralnych oraz ochrony tych wód w świetle dyrektywy 2009/54/WE (E. Całka, *Ochrona naturalnych wód mineralnych w świetle przepisów dyrektywy 2009/54/WE*, Europejski Przegląd Sądowy 2016, nr 2, s. 23-28). Rozważania zawarte w powołanym opracowaniu stały się pierwotnym tłem i zarazem punktem wyjścia dla dalszych szczegółowych badań naukowych w przedmiotowej problematyce. Okazały się jednak na tyle przydatne praktycznie, iż wskazana publikacja została przedrukowana w branżowym czasopiśmie przemysłu rozlewniczego (E. Całka, *Ochrona naturalnych wód mineralnych w świetle przepisów dyrektywy 2009/54/WE*, przedruk, Źródło Kwartalnik Krajowej Izby Gospodarczej „Przemysł Rozlewniczy” 2018, nr 2, s. 23-28).

Problematyka naturalnych wód podziemnych stanowiła ponadto przedmiot licznych referatów przedstawionych przeze mnie na wykładach otwartych i konferencjach naukowych (załącznik nr 4).

Geograficzne oznaczenia pochodzenia jako dobra stanowiące przedmiot praw własności przemysłowej. Reżimy ochrony prawnej geograficznych oznaczeń pochodzenia poszczególnych rodzajów produktów jako instrument polityki jakości Unii Europejskiej

We współczesnym ujęciu geograficzne oznaczenia pochodzenia jako dobra niematerialne stanowią przedmiot praw wyłącznych, objętych zbiorczą nazwą własności przemysłowej. W Unii Europejskiej ochronę tego rodzaju oznaczeń, zapewniają różne systemy rejestracji nazw pochodzenia i oznaczeń geograficznych odmienne dla produktów rolnych i środków spożywczych, win, win aromatyzowanych i napojów spirytusowych. Wskazane reżimy ochrony są regulowane przepisami różnych rozporządzeń unijnych tworzących tzw. pakiet środków polityki jakości. Obecnie pakiet ten, stanowiący instrument unijnej polityki rolnej, tworzą: rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1151/2012 z 21.11.2012 r. w sprawie systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych, rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1308/2013 z 17.12.2013 r. ustanawiające wspólną organizację rynków produktów rolnych (dotyczy win), rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 251/2014 w sprawie definicji, opisu, prezentacji, etykietowania i ochrony oznaczeń geograficznych aromatyzowanych produktów sektora wina (dotyczy win aromatyzowanych) oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 110/2008 z 15.1.2008 r. w sprawie definicji, opisu, prezentacji, etykietowania i ochrony oznaczeń geograficznych napojów spirytusowych.

Charakterystyczny dla dziedziny oznaczeń geograficznych sposób normowania, który wyróżnia dużą różnorodność koncepcji ochrony, niesie ze sobą istotne problemy badawcze. Tymczasem w polskiej literaturze prawniczej problematyka tego rodzaju oznaczeń odróżniających stanowi przedmiot nielicznych opracowań, które mają charakter fragmentaryczny i raczej ogólny (wprowadzający) do tej problematyki. Dlatego w celu przeprowadzenia pogłębionej analizy prawa oznaczeń geograficznych i wypełnienia tym samym luki w polskim piśmiennictwie, w początkowym okresie mojej działalności naukowo-badawczej skoncentrowałam się na badaniu zagadnienia ochrony oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia produktów rolnych i środków spożywczych na tle obowiązujących w tym czasie przepisów rozporządzenia Rady (EWG) nr 2081/92 z dnia 14.7.1993 r. w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych i oznaczeń pochodzenia produktów rolnych i artykułów żywnościowych (E. Całka, *Komentarz do wyroku Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z dnia 10 listopada 1992 r.*, Rzecznik Patentowy 2001, z. 4 – glosa, E. Całka, *Oscypek z szampanem*, Rzeczpospolita z 28 listopada 2001, nr 278, E. Całka, *Ochrona geograficznych oznaczeń pochodzenia*, Przegląd Prawa Handlowego 2002, nr 9, s. 21-30, E. Całka, *Przekład wyroków Nr: 62 (wyrok ETS z 4.3.1999 r. w sprawie Gorgonzola), Nr 114 (wyrok ETS z 10.10.1992 r. w sprawie Exportur), 119*, w pracy zbiorowej „Orzecznictwo Europejskiego

Trybunału Sprawiedliwości”, red. R. Skubisz, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2003, tezy wyroków w przekładzie E. Całki, s. 112, 201- 202; pełne teksty wyroków w przekładzie E. Całki w wersji elektronicznej na dołączonej płycie CD, E. Całka, *Przekład wyroków: Nr 20 (wyrok ETS z 7.5.1997 r. w sprawie Pistre), Nr 21 (wyrok ETS 7.11.2000 r. z w sprawie Warsteiner), Nr 22 (wyrok Sądu z 15.10.2003 r. w sprawie Nordmilch), Nr 23 (wyrok ETS 18.11.2003 r. z w sprawie Budejovicky Budvar)*, w pracy zbiorowej „Własność przemysłowa. Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich i Sądu Pierwszej Instancji”, wyd. 1, red. R. Skubisz, Wydawnictwo Zakamycze, Kraków 2004, s. s. 388-480). W przedmiotowym zakresie najważniejszym opracowaniem była przygotowana przeze mnie rozprawa doktorska pt. „*Geograficzne oznaczenia pochodzenia. Studium prawnoporównawcze*”.

Po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych kontynuowałam badania naukowe w dziedzinie oznaczeń geograficznych. Przede wszystkim skłonił mnie do tego dalszy rozwój unijnej ochrony prawnej oznaczeń geograficznych produktów rolnych i środków spożywczych, który zasadniczo przejawiał się w dynamice zmian stanu prawnego. Ze względu na brak aktualnych opracowań w krajowej literaturze przedmiotu na bieżąco analizowałam badany obszar prawa. Zasadniczym celem mojej pracy naukowej stała się weryfikacja głównej tezy badawczej w zakresie postępującej konwergencji ochrony oznaczeń geograficznych w prawie Unii Europejskiej (E. Całka, *Ustalenia walidacyjne w zakresie ochrony geograficznych oznaczeń pochodzenia na przykładzie orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich w sprawie Warsteiner*, w pracy zbiorowej „Wykładnia prawa. Odrębności w wybranych gałęziach prawa”, red. L. Leszczyński, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2006, s. 189-200; E. Całka *Przekład wyroków: Nr 21 (wyrok ETS z 7.1.2004 r. w sprawie Gerolsteiner), Nr 29 (wyrok ETS z 7.5.1997 r. w sprawie Pistre – skorygowane tłumaczenie), Nr 30 (wyrok ETS 7.11.2000 r. z w sprawie Warsteiner - skorygowane tłumaczenie), Nr 31 (wyrok ETS z 20.5.2003 r. w sprawie Prosciutto di Parma), Nr 32 (wyrok Sądu z 15.10.2003 r. w sprawie Nordmilch - skorygowane tłumaczenie), Nr 33 (wyrok ETS 18.11.2003 r. z w sprawie Budejovicky Budvar - skorygowane tłumaczenie)*, w pracy zbiorowej „Własność przemysłowa. Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich i Sądu Pierwszej Instancji”, wyd. 2, red. R. Skubisz, Wydawnictwo Zakamycze, Kraków 2006, s. 310-317 oraz s. 453-570; E. Całka, *Przekład opinii (1/94) Trybunału Nr: 1, wyroków: Nr 35 (wyrok ETS z 22.9.1988 r. w sprawie Edam), Nr 36 (wyrok ETS z 16.5.2000 r. w sprawie Belgia przeciwko Hiszpanii) oraz glosy do wyroków Nr: 35, 36*, w pracy zbiorowej „Własność przemysłowa. Orzecznictwo Trybunału

Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich, Sądu Pierwszej Instancji i Urzędu Harmonizacji Rynku Wewnętrznego”, red. R. Skubisz, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2008, s. 19-53 oraz 629-674; E. Całka, *Kolizja znaku towarowego z oznaczeniem geograficznym – glosa do wyroku ETS z 2.07.2009 r. w sprawie C-343/07 Bavaria*, Europejski Przegląd Sądowy 2009, nr 11 współautor R. Skubisz, s. 36-41; E. Całka, *Rozdział V Ochrona oznaczeń geograficznych* w pracy zbiorowej „Ochrona własności intelektualnej”, red. A. Adamczak, M. du Vall, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2010, s. 251-268; E. Całka, *Przekład wyroków: Nr 23 (wyrok ETS z 7.1.2004 r. w sprawie Gerolsteiner - skorygowane tłumaczenie), Nr 28 (wyrok ETS z 7.5.1997 r. w sprawie Pistre – skorygowane tłumaczenie), Nr 29 (wyrok ETS z 16.5.2000 r. w sprawie Belgia przeciwko Hiszpanii – skorygowane tłumaczenie), Nr 30 (wyrok ETS 7.11.2000 r. z w sprawie Warsteiner - skorygowane tłumaczenie)*, w pracy zbiorowej „Własność przemysłowa. Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej”, red. R. Skubisz, wyd. 3, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2015, s. 323-329, 405-454). Ważnym osiągnięciem było opublikowanie opracowania o charakterze monograficznym pt. „*Geograficzne oznaczenia pochodzenia. Studium z prawa wspólnotowego i prawa polskiego*”, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2008, s. 363, opartego w większości na założeniach i koncepcji pracy doktorskiej, ale na podstawie zmienionego stanu prawnego wprowadzonego rozporządzeniem Rady (WE) Nr 510/2006 z 20.3.2006 r. w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia produktów rolnych i środków spożywczych. Rozporządzenie Nr 510/2006 uchyliło rozporządzenie Nr 2081/92, ze względu na brak zgodności tego drugiego rozporządzenia z porozumieniem TRIPS. W związku z tym nowy obszar eksploracji naukowej wiązał się z analizą porównawczą rozwiązań prawnych uregulowanych w rozporządzeniu Nr 2081/92 i nowym rozporządzeniu Nr 510/2006 w zakresie zapewnienia wspólnotowej ochrony oznaczeniom geograficznym produktów pochodzących z państw trzecich, ochrony pośrednich oznaczeń geograficznych, procedury rejestracji itd. Obszernie została omówiona geneza i cele rozporządzenia Nr 510/2006. Powołana została również najnowsza literatura przedmiotu. Poza zakresem rozważań pozostawiono natomiast oznaczenia geograficzne win i napojów spirytusowych, co było zasadne z uwagi na strukturę i zakres przedmiotowy rozporządzenia Nr 510/2006 oraz funkcjonalne odrębności między systemem ochrony geograficznych oznaczeń pochodzenia produktów rolno-spożywczych i systemem ochrony win i napojów spirytusowych.

Ukoronowaniem moich badań w dziedzinie ochrony geograficznych oznaczeń pochodzenia w prawie Unii Europejskiej była publikacja o charakterze monograficznym,

stanowiąca część jednego z najważniejszych zbiorowych opracowań dla polskiego środowiska prawniczego, jakim jest System Prawa Prywatnego (*Rozdział XLIX §281*, w pracy zbiorowej „System prawa prywatnego. Prawo własności przemysłowej”, tom 14 B, red. R. Skubisz, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa 2012, współautor E. Nowińska, s. 1245 -1247, *Rozdział XLIX §282-285*, w pracy zbiorowej „System prawa prywatnego. Prawo własności przemysłowej”, tom 14 B, red. R. Skubisz, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa 2012, s. 1247-1349; łącznie s. 102). Przygotowane przeze mnie opracowanie stanowiło obszerne i wnikliwe studium prawne dotyczące ochrony geograficznych oznaczeń pochodzenia produktów rolnych i środków spożywczych, jak również win i napojów spirytusowych w prawie międzynarodowym i unijnym. Ma ono charakter monograficzny w tym znaczeniu, że w sposób całościowy, systematyczny i wyczerpujący przedstawiło problematykę prawną geograficznych oznaczeń pochodzenia na podstawie rozporządzenia Nr 510/2006 (dawne rozporządzenie dotyczące oznaczeń geograficznych produktów rolnych i środków spożywczych), rozporządzenia Nr 1234/2007 (dawne rozporządzenie dotyczące m in. oznaczeń geograficznych win) oraz rozporządzenia Nr 110/2008 (oznaczenia geograficzne napojów spirytusowych). W omawianym rozdziale Systemu Prawa Prywatnego w zarysie zaprezentowałam również zagadnienie oznaczeń geograficznych wód mineralnych i źródlanych, które ze względu na swą odmienność, nie są objęte przepisami prawa rolnego Unii Europejskiej. Trzon omawianej publikacji stanowi analiza naukowa obejmująca zagadnienia takie, jak: pojęcie, rodzaje i klasyfikacje oznaczeń geograficznych, definicje nazw pochodzenia i oznaczeń geograficznych w rozporządzeniu Nr 510/2006, procedura rejestracji tych oznaczeń i nazw, prawa z ich rejestracji oraz ochrona tych praw. Powyższe zagadnienia zostały zilustrowane aktualnym orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (wyroki w sprawie *Chiciak*, w sprawie *Gorgonzola*, w sprawie *Warsteiner*, w sprawie *Bud II*). Poglębiona analiza tego orzecznictwa oraz wypowiedzi doktryny prawa pozwoliły mi skonstruować tezę o wyczerpującym charakterze rozporządzenia Nr 510/2006 i wyłączeniu dopuszczalności ochrony krajowej kwalifikowanych oznaczeń geograficznych produktów rolnych i środków spożywczych.

Powyższa teza została ostatecznie doprecyzowana i pozytywnie zweryfikowana w przygotowanym przeze mnie kolejnym opracowaniu części Sytemu Prawa Prywatnego (E. Całka, *Rozdział XLIX §299*, w pracy zbiorowej „System prawa prywatnego. Prawo własności przemysłowej”, tom 14 C, red. R. Skubisz, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa 2017, współautor E. Nowińska, s. 5 – 7, E. Całka, *Rozdział XLIX §300-302*, w pracy zbiorowej

„System prawa prywatnego. Prawo własności przemysłowej”, tom 14 C, red. R. Skubisz, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa 2017, s. 7-121; łącznie s. 114). W przedmiotowej kwestii kluczowy okazał się wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie *Salame Felino*, w którym Trybunał potwierdził, iż kwalifikowane oznaczenia geograficzne nie mogą być chronione jako takie na szczeblu krajowym, bowiem ochrona kwalifikowanych oznaczeń geograficznych może być zapewniona wyłącznie na szczeblu Unii Europejskiej poprzez rejestrację w Komisji Europejskiej. Przepisy krajowe mogą przewidywać ochronę takich oznaczeń jedynie na zasadach właściwych ochronie zwykłych oznaczeń geograficznych. Niezależnie od powyższego, z uwagi na uchylene rozporządzenia Nr 510/2006 i zastąpienie go obecnie obowiązującym rozporządzeniem Nr 1151/2012, w omawianym opracowaniu, niezbędne było uporządkowanie stanu prawnego stanowiącego podstawę ochrony prawnej oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia produktów rolnych i środków spożywczych. Z tego powodu wszystkie zagadnienia dotyczące oznaczeń geograficznych produktów rolnych i środków spożywczych w prawie Unii Europejskiej, wchodzące w zakres przedmiotowy wskazanej publikacji (w tym nowe ujęcie definicji chronionych nazw pochodzenia i chronionych oznaczeń geograficznych, zmiany w procedurze rejestracji, procedurze sprzeciwu itd.), zostały poddane analizie prawnej na podstawie przepisów rozporządzenia Nr 1151/2012. Natomiast oznaczenia geograficzne win zostały omówione na podstawie nowego rozporządzenia Nr 1308/2013. Ponadto problematyka oznaczeń geograficznych produktów sektora wina została ukazana w sposób rozszerzony z uwzględnieniem ochrony oznaczeń win aromatyzowanych, przewidzianej w odrębnym rozporządzeniu Nr 251/2014.

Z punktu widzenia mojego dorobku w dziedzinie reżimów ochrony oznaczeń geograficznych w prawie Unii Europejskiej na uwagę zasługują również prowadzone przeze mnie badania naukowe obejmujące tematykę oznaczeń geograficznych produktów przemysłowych. Badania te były przedmiotem przygotowywanych przeze mnie opracowań wykorzystywanych w pracach legislacyjnych Komisji Europejskiej nad nowym rozporządzeniem Unii Europejskiej dotyczącym oznaczeń geograficznych tzw. produktów nierolnych (E. Calka, *Study on geographical indications protection for non-agricultural products in the internal market. Final report – 18 February 2013*, red. D. Thual – współautorzy M. Alexandre, A. Aubard, D. Dobрева, I. Ferto, A. Gerz, A. Kelli, M. Klopčič, F. Lossy, M. Ndiaye, E. Olivas Caceres, J. Oravcová, A. Rindborg, M. Reed, L. Romanescu,

L. Stanisauskaite, K. Strossova, T. Taushanova, S. Valchanova-Krasteva, D. Velebova, M. Vittori, A. Wirsig, D. I Zandoná, Brussels 2013, ss. 328).

Problematyka zróżnicowanej ochrony prawnej geograficznych oznaczeń pochodzenia poszczególnych rodzajów produktów stanowiła ponadto przedmiot licznych referatów przedstawionych przeze mnie na wykładach otwartych i konferencjach naukowych (załącznik nr 4).

Oznaczenia odróżniające w prawie nieuczciwej konkurencji

Kolejny obszar mojej aktywności naukowej obejmuje problematykę prawa nieuczciwej konkurencji. W szczególności prowadzone przeze mnie w tym zakresie badania naukowe dotyczyły ochrony oznaczeń odróżniających w przepisach ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. W badanym obszarze mój dorobek naukowy koncentrował się, chociaż nie ograniczał, do opracowań stanowiących komentarz do art. 8 i 9 ZNKU. Zakres stosowania tych przepisów został szczegółowo omówiony w świetle rozporządzenia Nr 510/2006 (E. Całka, *Komentarz do art. 8 oraz komentarz do art. 9*, w pracy zbiorowej „Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Komentarz, wyd. 3, red. J. Szwaja, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2012, współautor M. Poźniak-Niedzielska, s. 340-370) oraz rozporządzenia Nr 1151/2012 (E. Całka, *Komentarz do art. 8 oraz komentarz do art. 9*, w pracy zbiorowej „Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Komentarz, wyd. 4, red. J. Szwaja, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2016, współautor M. Poźniak-Niedzielska, s. 316-345; E. Całka, *Zakres zastosowania przepisów ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji dotyczących ochrony geograficznych oznaczeń pochodzenia produktów rolnych i środków spożywczych*, w pracy zbiorowej „Prawo konkurencji 25 lat. Pierwszy Polski Kongres Prawa Konkurencji”, red. T. Skoczny, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2016, s. 669-677; E. Całka, *Komentarz do art. 8 oraz komentarz do art. 9*, w pracy zbiorowej „Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Komentarz, wyd. 5, red. J. Szwaja, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019, współautor M. Poźniak-Niedzielska, s. 325-353). W kolejnych wydaniach komentarza do art. 8 i 9 ZNKU szczególną uwagę poświęciłam aktualizacji orzecznictwa sądów krajowych i unijnych w zakresie stosowania przesłanki niebezpieczeństwa wprowadzenia w błąd, dodatków delokalizujących, oznaczeń fantazyjnych i kolizji oznaczeń geograficznych ze znakami towarowymi.

W kontekście ostatniego ze wskazanych wyżej zagadnień należy podkreślić, iż zarówno znaki towarowe, jak i geograficzne oznaczenia pochodzenia stanowią oznaczenia

odróżniające i pełnią w obrocie zbliżone funkcje. Znaki towarowe odróżniają towary tego samego rodzaju za pomocą kryterium pochodzenia od określonego przedsiębiorcy, a oznaczenia geograficzne – na podstawie kryterium pochodzenia geograficznego. Kluczowe jest zatem rozróżnienie między wskazanymi rodzajami oznaczeń odróżniających. Jest to kwestia doniosła praktycznie, czego dowodem są liczne krajowe procesy o naruszenie znaków towarowych, które są jednocześnie oznaczeniami geograficznymi lub próby rejestracji znaków towarowych zawierających geograficzne oznaczenie pochodzenia (E. Całka, *Kolizja znaku towarowego z oznaczeniem geograficznym – glosa do wyroku ETS z 2.07.2009 r. w sprawie C-343/07 Bavaria*, Europejski Przegląd Sądowy 2009, nr 11 współautor R. Skubisz, s. 36-41; E. Całka, *Rejestracja znaków towarowych zawierających oznaczenie geograficzne w świetle wybranego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej*, Materialnoprawne i procesowe problemy ochrony dóbr intelektualnych, ze szczególnym uwzględnieniem obrotu takimi dobrami. Zbiór referatów z seminarium rzeczników patentowych szkół wyższych. Cedzyna 15-16 września 2014, red. A. Adamczak, Wynalazczość i Ochrona Własności Intelektualnej 2014, z. 38, s. 33-43).

Problematyka oznaczeń odróżniających w prawie nieuczciwej konkurencji stanowiła ponadto przedmiot referatów przedstawionych przeze mnie na konferencjach naukowych (załącznik nr 4).

System instytucjonalny Unii Europejskiej i stosowanie prawa Unii Europejskiej w państwach członkowskich

Zagadnienia instytucji i źródeł prawa Unii Europejskiej stanowią przedmiot moich badań od początku pracy naukowej (E. Całka, *Rozdział 2 – Instytucje, §1-5, 10-15*, w pracy zbiorowej „Prawo Europejskie. Zarys wykładu”, red. R. Skubisz, E. Skrzydło-Tefelska, wyd. 2, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2004, s. 67-100 i s. 109-118; E. Całka, *Przekład wyroków: Nr 91 (wyrok ETS z 20.11.2001 r. w sprawie A.M.J.), Nr 92 (wyrok ETS z 27.9.2001 r. w sprawie W. i E. Głoszczuk)*, w pracy zbiorowej „Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości”, red. R. Skubisz, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2003, tezy wyroków w przekładzie E. Całki, s. 143-146, pełne teksty wyroków w przekładzie E. Całki w wersji elektronicznej na dołączonej płycie CD). Po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych moje zainteresowania w tej dziedzinie skupiły się na aktualizacji zagadnień związanych z systemem instytucjonalnym Unii Europejskiej w zakresie przedstawicielstwa państw członkowskich w instytucjach i organach unijnych, po

akcesji Polski do Unii Europejskiej. Zwróciłam również uwagę na powstałe w tym czasie nowe urzędy i agencje Unii Europejskiej (E. Całka, *Rozdział 2 – Instytucje, §1-10*, w pracy zbiorowej „Prawo Europejskie. Zarys wykładu”, red. R. Skubisz, E. Skrzydło-Tefelska, wyd. 3, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2006, s. 63-105).

Inne moje opracowania zasadniczo dotyczą szeroko rozumianej problematyki stosowania prawa Unii Europejskiej w państwach członkowskich oraz zagadnień prawnomiędzynarodowych w prawie Unii Europejskiej wynikających z członkostwa Unii Europejskiej w organizacjach międzynarodowych oraz umów międzynarodowych zawieranych między państwami członkowskimi Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem wykładni dokonywanej przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyrokach prejudycjalnych (E. Całka, *Ustalenia walidacyjne w zakresie ochrony geograficznych oznaczeń pochodzenia na przykładzie orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich w sprawie Warsteiner*, w pracy zbiorowej „Wykładnia prawa. Odrębności w wybranych gałęziach prawa”, red. L. Leszczyński, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2006, s. 189-200. E. Całka, *Przekład opinii Trybunału 1/94 z 15.11.1994 r. w sprawie kompetencji Wspólnoty do zawierania umów międzynarodowych, Nr: 1 oraz wyrok Nr: 35 (wyrok ETS z 22.9.1988 r. w sprawie Edam) i glosa do wyroku Nr 35*, w pracy zbiorowej „Własność przemysłowa. Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich, Sądu Pierwszej Instancji i Urzędu Harmonizacji Rynku Wewnętrznego”, red. R. Skubisz, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2008, s. 19-53, 629-634 oraz 652-674).

Szczególny przedmiot moich zainteresowań stanowiła problematyka ewolucji zasady pierwszeństwa prawa unijnego w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Analiza prawna badanej materii pokazała, że Trybunał z uwagi na wymóg ochrony tożsamości narodowej państw członkowskich uczynił z dotychczas absolutnej zasady prymatu zasadę względną, która dopuszcza w pewnych sytuacjach możliwość powołania się przez państwa członkowskie na ich wartości konstytucyjne w celu odstąpienia od pierwszeństwa stosowania prawa UE. W tym obszarze opublikowałam artykuł pt. *Zasada pierwszeństwa w prawie Unii Europejskiej. Wybrane problemy*, *Studia Iuridica Lublinensia* 2016, vol. 25, nr 1, s. 47-58. Omawiane zagadnienie stanowiło również przedmiot referatów przedstawionych przeze mnie na wykładach otwartych i konferencjach naukowych (załącznik nr 4).

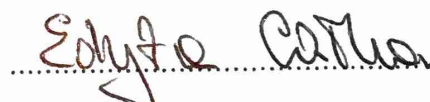
W końcowej części autoreferatu pragnę zwrócić uwagę, że:

- Decyzją z dnia 12.12.2006 r. otrzymałam nagrodę Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi Rzeczypospolitej Polskiej w Konkursie IV edycji ogłoszonym przez Prezesa Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej na najlepsze prace tematyczne z dziedziny ochrony własności przemysłowej. Nagrodę tę przyznano mi w związku z decyzją Jury konkursu o wyróżnieniu rozprawy doktorskiej pt. „*Geograficzne oznaczenia pochodzenia. Studium prawnoporównawcze*” (załącznik nr 4, pkt II. H).
- Wzięłam czynny udział w 15 międzynarodowych i ogólnokrajowych konferencjach naukowych, w trakcie których wygłosiłam referaty oraz zabierałam głos w dyskusji (załącznik nr 4, pkt II.B).
- W ramach współpracy z Centrum Europejskim w Nancy uczestniczyłam w dwóch kolejnych edycjach programu Polonium obejmującego wymianę pracowników naukowych obu instytucji w celu prowadzenia badań w zakresie wybranych problemów prawa UE. W ostatniej edycji programu Polonium na lata 2012-2013 brałam udział w realizacji programu nt. „*Bezpieczeństwo produktów żywnościowych w kontekście swobody przepływu towarów*”.
- W swojej pracy dydaktycznej prowadziłam i prowadzę wykłady oraz ćwiczenia – na studiach magisterskich i licencjackich na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Prowadziłam również wykłady dla rzeczników patentowych w Lublinie i Warszawie, radców prawnych w OIRP w Lublinie, aplikantów notarialnych w IN w Lublinie oraz aplikantów adwokackich w ORA w Radomiu. Od 9 lat prowadzę wykłady dla aplikantów adwokackich w ORA w Lublinie. Prowadzę również wykłady dla aplikantów rzecznikowskich w PIRP w Warszawie (załącznik nr 4, pkt III.I).
- Byłam opiekunem 63 magistrów prawa i wypromowałam 52 magistrów administracji i 54 licencjatów (48 licencjatów administracji oraz 6 licencjatów bezpieczeństwa wewnętrznego) prowadząc seminaria magisterskie i dyplomowe z prawa Unii Europejskiej oraz prawa własności przemysłowej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (załącznik nr 4, pkt III.J).
- Aktywnie uczestniczę w popularyzacji nauki w kraju i za granicą. Pełniąc funkcję polskiego eksperta w pracach legislacyjnych Komisji Europejskiej sporządziłam dwie ekspertyzy prawne w języku angielskim. Ponadto, ze względu na wiedzę oraz doświadczenie w zakresie polskiego dziedzictwa kulturowego, dnia 23.3.2005 r.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Rzeczypospolitej Polskiej powołał mnie na mocy art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 17.12.2004 r. o rejestracji i ochronie nazw i oznaczeń produktów rolnych i środków spożywczych oraz o produktach tradycyjnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 10, poz. 68) do udziału w pracach Rady do Spraw Regionalnych i Tradycyjnych Nazw Produktów Rolnych i Środków Spożywczych. Jako członek krajowej Rady uczestniczę w ocenie wniosków o rejestrację nazw pochodzenia i oznaczeń geograficznych produktów regionalnych i tradycyjnych pochodzących z Polski przed wysłaniem ich przez Ministra Rolnictwa do Komisji Europejskiej.

- Pełniłam i nadal pełnię różne funkcje organizacyjne - byłam Koordynatorem do Spraw Funduszy Zewnętrznych Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie oraz członkiem Komisji Bibliotecznej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Od wielu lat jestem członkiem Wydziałowej Komisji Dydaktycznej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (załącznik nr 4, pkt IIIQ).

Szczegółowy wykaz opublikowanych prac naukowych oraz szczegółowe informacje o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy naukowej i popularyzacji nauki zamieściłam w załączniku nr 4.


Edyta Całka